

Lakossági komposztálási programtervezet Szigetmonostoron

2021. február 27.

Írta: Stiglicz Norbert

Bevezetés

A 2021. január 1-től hatályba lépő törvénynek megfelelően a zöldhulladékok elégetése – mint hulladékkezelési módszer – országszerte tiltott. Mivel településünkön nagy mennyiségű kerti-, konyhai- és mezőgazdasági zöldhulladék keletkezik, így ezen új törvényi körülmény miatt új módszert kell keresni e hulladékok megsemmisítésére, sőt, akár hasznosítására is. Kézenfekvő megoldás a zöldhulladékok komposztálása, mely településünkön is egyre nagyobb népszerűségnek örvend, viszont mivel ezen anyagok elégetése az eddigi években itt is igen elterjedt volt, így feltétlenül szükséges a komposztálás népszerűsítése a lakosság körében.

Lehetséges megoldások a zöldhulladékok kezelésére, hasznosítására

Három – méreteiben eltérő – megközelítés javasolt:

- egyéni komposztálás
- közösségi komposztálás
- komposztáló telep

Mindhárom megoldásnak vannak előnyei, hátrányai és sajátosságai, melyeket az alábbiakban részletezek.

Egyéni komposztálás

A leginkább ismert módszer, mely során minden lakos, család saját telken belül, saját komposztálóval oldja meg az adott háztartásban, kertben keletkező zöldhulladék megsemmisítését/újrahasznosítását.

Előnyei:

- az önkormányzat részéről minimális beruházást igényel, mivel a komposztáláshoz szükséges kereteket a használók többsége maga vásárolja/építi meg
- sem a zöldhulladékot, sem a komposztot nem kell szállítani
- semmilyen engedély nem szükséges telepítéséhez/használatához
- a keletkező komposzt, tehát a növényi tápanyag helyben marad/hasznosul
- a felhasználók részéről csak minimális tudást és odafigyelést igényel
- a lakosságot környezettudatosságra, felelősségvállalásra sarkallja
- mindenki a maga komposztálójának a gazdája
- már rövidtávon megoldást jelenthet

Hátrányai:

- nem lehet meggyőzni mindenkit, hogy komposztáljon, az ő részükre továbbra is biztosítani kell a zöldhulladék kezelésére egyéb módszereket, annak elszállítását
- a keletkező komposzt minősége igen változó (bár helyben történő, pl. kerti felhasználásra szinte biztosan alkalmas)
- amennyiben a komposztálást rosszul végzik, ez szaghatással járhat (bár tapasztalataim szerint erre alig van példa, én például még nem találok ilyennel)
- ha a komposztálót olyan helyre és olyan minőségben telepítik, az rombolhatja a településképet (keret nélkül is lehet komposztálni, egy zöldhulladékokból összehordott halom pedig esztétikailag nem túl előnyös, még telken belül sem, ha az utcáról látható)
- egyeseket zavarhat a szomszédban elhelyezett komposztáló, ez konfliktusokat szülhet

- a lakosság folyamatos tájékoztatása, esetleg képzése és a komposztálás népszerűsítése szükséges

Közösségi komposztálás

Egy néhány háztartásból/családból álló kisebb közösség – saját elhatározásból – vásárol vagy épít egy nagyobb komposztálót, melyet valamelyikük telkén vagy – amennyiben ez lehetséges – közterületen állítanak fel. A közösség minden tagja ide hordja saját zöldhulladékát, a keletkező komposztból megegyezés alapján részesülnek, a komposztáló „működtetését” is így végzik.

Előnyei:

- az önkormányzat részéről minimális beruházást igényel, mivel a komposztáláshoz szükséges kereteket a használók egy része maga vásárolja/építi meg
- sem a zöldhulladékot, sem a komposztot nem kell szállítani
- a keletkező komposzt, tehát a növényi tápanyag helyben marad/hasznosul
- a felhasználók részéről csak minimális tudást és odafigyelést igényel
- a lakosságot környezettudatoságra, felelősségvállalásra sarkallja
- előremozdítja a közösségben gondolkodást
- egyetlen komposztáló elegendő több háztartás zöldhulladékának kezelésére
- már rövidtávon megoldást jelenthet

Hátrányai:

- amennyiben a komposztálást rosszul végzik, ez szaghatással járhat (bár tapasztalataim szerint erre alig van példa, én például még nem talákoztam ilyennel)
- a keletkező komposzt minősége igen változó (bár helyben történő, pl. kerti felhasználásra szinte biztosan alkalmas)
- ha a komposztálót olyan helyre és olyan minőségben telepítik, az rombolhatja a településképet (keret nélkül is lehet komposztálni, egy zöldhulladékokból összehordott halom pedig esztétikailag nem túl előnyös, még telken belül sem, ha az utcáról látható)
- amennyiben a közös komposztáló telken kívül, közterületre kerül elhelyezésre, az egyeseket arra sarkallhat, hogy egyéb, oda nem illő hulladékokat is ott tegyen le, tehát személtlerakóvá válhat a közösségi komposztáló
- egyeseket zavarhat a szomszédban elhelyezett komposztáló, ez konfliktusokat szülhet
- a lakosság folyamatos tájékoztatása, esetleg képzése és a komposztálás népszerűsítése szükséges
- nagyon jól összeszokott közösséget, a felhasználók részéről folyamatos együttműködést igényel ez a megoldás, rossz esetben az is konfliktust okozhat, hogy ki foglalkozzon a komposztálóval, ki mennyi kész komposztot kap a közösből, ki mit tett a keretbe, amit esetleg nem szabadott volna, stb. (erre is kicsi az esély, több jól működő közösségi komposztálóról is tudok pl. Budapesten a Wekerle-telepen, melyek kialakításában magam is részt vettem, továbbá a Tabánban is van egy közterületen elhelyezett, többrekeszes komposztáló keret)
- az előző pontban ismertetett hátránya miatt valószínűleg ez lesz a legkevésbé elterjedt megoldás

Komposztáló telep

Ebben az esetben a településen keletkező akár összes zöldhulladék egyetlen létesítményen belül kezelhető, újrahasznosítható.

Előnyei:

- a lakosoknak semmilyen feladata nincs a zöldhulladék kezelésével kapcsolatban, legfeljebb annak összegyűjtése, a zsákolás és adott esetben a hulladék beszállítása a létesítményhez

- ellenőrzött körülmények között készül a komposzt, minősége nagyrészt állandó, nem csak lakossági, azaz kerti, de mezőgazdasági felhasználásra is tökéletesen alkalmas
- a kész komposzt értékesíthető
- munkahelyeket teremt
- amennyiben egy háztartásban egyszerre nagy mennyiségű komposztálható hulladék keletkezik (pl. tereprendezés, építkezés, fakivágás, stb. miatt), úgy ez is könnyedén kezelhető a telepen, nem kell a lakosoknak saját telken belül gondoskodniuk erről

Hátrányai:

- az önkormányzat részéről nagy beruházást és folyamatos fenntartási költségeket jelent
- engedélyeztetni kell a környezetvédelmi hatóságokkal, mely igen nehéz lehet abból eredően, hogy településünk teljes területe vízbázison van
- a zöldhulladékok és a kész komposzt szállítása költségekkel és környezetszennyezéssel jár
- a komposzt, tehát a növényi tápanyagok nem maradnak helyben
- rövidtávon nem jelent megoldást, mivel a telep engedélyeztetése, a pályázatok, az építkezés és egyebek éveket vehetnek igénybe

Véggövetkeztetés

Meggyőződésem, hogy a fentiekben részletezett mindhárom megoldásnak van létjogosultsága Szigetmonostoron. A fő kérdés az, hogy centralizált vagy decentralizált hulladékkezelést szeretnénk megvalósítani. Az előnyöket és hátrányokat figyelembe véve jómagam elsősorban és legelőször a decentralizált megoldásokra, tehát az egyéni és a közösségi komposztálásra teszem le a voksomat, ezen belül is főként az egyénire.

Az egyéni komposztálás mind közül:

- a legolcsóbb
- a legegyszerűbb
- a leggyorsabban megoldható
- a legkisebb konfliktusforrás
- a leginkább környezettudatos

Másodikként a közösségi komposztálás tűnik a legjobbnak, viszont a fent már említett hátránya, név szerint a „közös lónak túrós a háta” elv miatt jóval kevésbé lesz népszerű a teljesen egyéni komposztálásnál.

Ennek áthidalására a két megoldás ötvözése javasolt, kissé kötetlenebb formában. Jó példája ennek, hogy míg Kispesten éltem, egy hatlakásos társasházban egyedül nekem volt komposztálóm. Viszont annak ellenére, hogy nagyjából húsz éve folyamatosan működik a keret, az összes szomszédunk láthatta, érezhette, hogy rendezetten, szagmentesen tartom, csak az utóbbi 1-2 évben lett egy új lakó, aki elkezdett komposztálni. A többiek csak időnként átadták nekem a konyhai- és kerti hulladékaikat, melyeket én komposztáltam, cserébe kaptak némi kész anyagot, amikor kiürítettem a keretet. Hasonló megoldást lenne érdemes népszerűsíteni a lakosság körében, már az is nagy előrelépés, ha csak két háztartás működik így együtt. Egyikük ugyanis úgy komposztál, hogy nem kell vele foglalkoznia, míg a másiknak nem kell mondjuk 5-6 másik család zöldhulladékával foglalkoznia, nincs rajta akkora teher. Biztosan lesznek jó páran, akik szívesen „bevallalnak” egy-két családot.

Teendők

Igények felmérése, tájékoztatás, népszerűsítés:

- egyéni komposztálás népszerűsítése helyi médián keresztül (Újságoló, Youtube, facebook, stb.)
- amint lehetséges lesz közösségi programok szervezése, ezeken is külön figyelmet kell szentelni a lakosság tájékoztatására (Piroslábos Fesztivál, egyéb nagyobb programok a Faluházban, piactéren, stb.)

- igények felmérése a lakosság körében (mekkora a komposztálás támogatottsága, a három főbb irány közül melyiket mekkora százalékban támogatnák, igénylik-e azt, hogy az önkormányzat akár keretek osztásával és rövid képzésekkel is támogassa a komposztálás terjedését, mekkora arányban lennének képesek/hajlandóak gyűjtőhelyre/telepre elszállítani saját zöldhulladékaikat, stb.)
- a gazdabolti beszélgetés során felmerült, hogy a helyi termelőknek is le lehessen adni konyhai és részben kerti hulladékokat állatok etetése céljából, ezt is szükséges lenne népszerűsíteni mind a lakosság, mind a termelők felé, valamint fel kell mérni az igényeket
- felmérni, hogy miként lehetne megoldani az őszi avar gyűjtését központilag (jó példa a kispesti megoldás, ahol utcánként néhány kb. 2 m³-es gyűjtőkeretet helyeznek ki, melyekbe mindenki a maga által összeszedett avart és csak az avart teheti be, mégpedig zsákok nélkül, az önkormányzat ezt időről időre elszállítja)
- az önkormányzat honlapján komposztálással, zöldhulladék-hasznosítással kapcsolatos oldal létrehozása, melyen az eddig felsoroltakon (tájékoztató, népszerűsítő, témához kapcsolódó videók, kiadványok, írások linkjei, stb.) kívül települési komposzt-térképet is lehetne létrehozni, melyen jól követhető lenne a komposztálás népszerűsége és terjedése Szigetmonostoron

Gyakorlati teendő a fentiek alapján:

- évente 1-2 komposztkeret-osztás szervezése (minden résztvevő kapjon 1-1 komposztáló ládát és egy lombkomposztálót, miután részt vett egy rövid, egy órás képzésen)
- komposztkeret-építő műhelyfoglalkozás szervezése (az önkormányzat és/vagy a résztvevők által beszerzett faanyagból egyszerű, összepattintható keretek vagy raklapokból összeszerelt komposztálókat lehetne készíteni egy tematikus, közösségi program során)
- megszervezni a kiépülő közösségi komposztáló önkormányzati felügyeletét (nem kell állandó felügyelet és kezelés, azt a helyi lakók végzik, csak évente néhány alkalommal érdemes kimenni ellenőrizni az állapotokat vagy ha egyesek mégis elhelyeznek oda nem illő hulladékokat is, akkor legyen, aki elszállítja azokat)
- mivel a településen rengeteg fel nem használt és/vagy bontott faanyag van egyes telkeken, érdemes ösztönözni a tulajdonosaikat arra, hogy vagy ők maguk építsenek belőle komposztálót vagy ajánlják fel e célra, ami felesleges)
- amennyiben az őszi avar elszállítása központilag megoldható, ehhez el kell készíteni a gyűjtőkereteket, meg kell szervezni azok ürítését, a lomb elszállítását (ezt a legjobb lenne saját komposztáló telepen hasznosítani)
- amennyiben a zöldhulladékok termelők általi átvétele és felhasználása megoldható, úgy a gyűjtés megszervezése (Amellett, hogy a lakosok vihetik a saját hulladékaikat a termelőkhöz, akár azt is meg lehetne oldani, hogy a termelők bizonyos helyekre kihelyezzenek gyűjtőedényeket, ahová a lakosok vihetik saját konyhai/kerti hulladékaikat. Ezeket igény szerint akár naponta, kétnaponta is lehetne üríteni/cserélni, így még nyáron sem kellene aggódni a szaghatások miatt, a benne gyűjtött anyagok pedig frissebbek maradhatnak)